

Rafał Zygmunt

Tworzenie amerykańskiego federalizmu

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie

Abstrakt

W trakcie walki o niepodległość i tworzenia się państwowości amerykańskiej ścierały się dwie odmienne tendencje: jedną grupę stanowiła tendencja zachowawcza widoczna w *The Federalist*, szczególnie w pismach Johna Adamsa i Alexandra Hamiltona oraz w tekście późniejszej konstytucji USA, drugą była tendencja radykalna reprezentowana przez Thomasa Jeffersona i zwolenników demokratycznej myśli politycznej. Przez okres jedenastu lat dzielących ogłoszenie Deklaracji Niepodległości (1776) i zwołanie Konwencji Konstytucyjnej (1787) zachodziły gwałtowne zmiany w polityce amerykańskiej. Głównym źródłem chaosu w amerykańskim systemie politycznym okazały się *The Articles of Confederation* (1781), będące ustawą o charakterze konstytucyjnym. Problem formy Konstytucji wiązał się z powszechnie podzielanym na Konwencji Konstytucyjnej poglądem, że należy stworzyć dzieło na tyle trwałe, aby zdolne było wytrzymać próbę czasu. W tym celu zredagowano dokument przejrzysty, składający się z szeregu ogólnie określonych zasad, pozostawiając miejsce dla ewentualnych przyszłych interpretacji, łącznie z możliwością dokonywania poprawek. W ten sposób projekt Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki (1787) stał się kulminacją eksperymentu ustrojowego, mającego swe źródło w czasach Okresu Kolonialnego, trwającego podczas Rewolucji Amerykańskiej i który doprowadził do utworzenia ustroju państwowego unikalnego w skali nowożytnego świata.

Słowa kluczowe: *John Adams, Artykuły Konfederacji, Deklaracja Niepodległości, Alexander Hamilton, Thomas Jefferson, Konwencja Konstytucyjna, Konstytucja USA, Ojcowie Założyciele, the Bill of Rights, the Federalist*

Abstract

During the struggle for independence and the creation of the American state, two different trends clashed: one group was connected with the conservative trend seen in *The Federalist* and also present in the writings of John Adams and Alexander Hamilton, and in the text of the US Constitution. The second one was the radical tendency represented by Thomas Jefferson and supporters of democratic political thought. Over a period of eleven years between the announcement of the Declaration of Independence (1776), and the convening of the Constitutional Convention

(1787), rapid changes took place in American politics. The main source of chaos in the American political system proved to be *The Articles of Confederation* (1781), which was the law of a constitutional nature. The problem of framing the form of the Constitution during the Constitutional Convention was associated with the commonly shared idea that you should create a work durable enough to be able to withstand the test of time. To do this, they drew up the document consisting of a set of generally defined rules, leaving a free field for possible future interpretation combined with the possibility of making amendments. In this way, the draft of the Constitution of the United States of America (1787) became the culmination of the political experiment having its origins in the days of the colonial period, covering the period of the American Revolution and leading to the creation of the state system, unique in the modern world.

Keywords: *John Adams, Articles of Confederation, Declaration of Independence, Alexander Hamilton, Thomas Jefferson, Constitutional Convention, US Constitution, Founding Fathers, the Bill of Rights, the Federalist*

Preludium – tło historyczne narodzin demokracji amerykańskiej

W trakcie walki o niepodległość oraz po jej wywalczeniu w wojnie z Wielką Brytanią i po formalnym usankcjonowaniu niepodległości USA w Traktacie Paryskim (1783), dało się zauważyć dwie przeciwstawne tendencje odnoszące się do myślenia ustrojowego. Jedną grupę stanowiła tendencja zachowawcza, widoczna w *The Federalist* w pismach Johna Adamsa i Alexandra Hamiltona oraz w tekście późniejszej konstytucji USA. Drugą była tendencja radykalna reprezentowana przez Thomasa Jeffersona i zwolenników demokratycznej myśli politycznej. Przez okres jedenastu lat, dzielących ogłoszenie Deklaracji Niepodległości (1776) i zwołanie Konwencji Konstytucyjnej (1787), zachodziły gwałtowne zmiany w polityce amerykańskiej. Po tym, jak znikło wspólne zagrożenie zewnętrzne ze strony Wielkiej Brytanii, pojawiły się inne zagrożenia związane z dezintegracją wewnętrzną. Głównym źródłem chaosu w amerykańskim systemie politycznym okazały się *The Articles of Confederation* (1781) będące ustawą o charakterze konstytucyjnym.¹

Powszechna niechęć do silnego rządu centralnego, mająca swe źródła w doświadczeniach okresu kolonialnego, oraz poleganie na lokalnych społecz-

¹ zob. <http://www.yale.edu/lawweb/avalon18th/TheArticlesofConfederation.html>

nościach będących dla Amerykanów symbolem demokracji, spowodowały, że Artykuły Konfederacji tworzyły bardziej wspólną suwerennych stanów niż państwo z suwerenną władzą centralną. Struktura władzy była następująca: jednoizbowy Kongres składał się z reprezentantów wybieranych i opłacanych przez swoje stanowe legislatury; każdy stan posiadał jeden głos. Zamiast postulowanego trójpodziału władzy nastąpiło skomasowanie wszystkich kompetencji – z wyjątkiem władzy sądowniczej – w jednym centrum. Jak podkreśla Beitzinger (1972), w wyniku tego Kongres, oprócz władzy ustawodawczej, sprawował również władzę wykonawczą zarówno w sprawach krajowych, jak i zagranicznych, używając do tego celu swoich komisji. Kongres uzyskał prawo do prowadzenia polityki zagranicznej, wypowiedzenia wojny, zwierzchnictwa nad siłami lądowymi i marynarką wojenną, rozstrzygania sporów między stanami, zarządzania pocztą i systemem monetarnym, zaciąganiem pożyczek państwowych, kontrolowania wartości pieniądza, utworzenia wspólnego systemu miar i wag oraz zarządzania sprawami Indian.

Poprzez ustanowienie konstytucyjnego warunku jednomyślności przy głosowaniu poprawek do Artykułów Konfederacji oraz zasady większości bezwzględnej w wypadku innych głosowań (nie biorąc pod uwagę praktycznej możliwości różnicy zdań między stanami) doprowadzono do paraliżu władzy. Większość stanów odmawiała płacenia jakichkolwiek danin publicznych, co rodziło problem z wypełnianiem finansowych zobowiązań międzynarodowych państwa wobec Anglii i Hiszpanii oraz ze spłatą zaciągniętego długu wobec Francji. Jak zauważa Beitzinger (1972), w roku 1785 rząd centralny był w stanie rozpadu, a poszczególne skłócone ze sobą stany rozpoczęły proces nakładania na siebie ceł retorsyjnych, co spowodowało chaos finansowy, pogłębiony tylko dodrukiem pustego pieniądza. W warunkach nasilającej się anarchii dochodziło do otwartych buntów, takich jak *Shays Rebellion*² w Massachusetts. Z początkiem roku 1786 było już pewne, że Artykuły Konfederacji nie zdały egzaminu jako baza ustroju państwowego i należy je zastąpić innymi, bardziej efektywnymi rozwiązaniami ustrojowymi. W tej sytuacji najwybitniejsi politycy amerykańscy uznali, że należy dokonać zmiany systemu politycznego i doprowadzili do zwołania Konwencji Konstytucyjnej w maju 1787 roku. Rezultatem prac Konwencji było stworzenie konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Dążenie do zwołania Konwencji Konstytucyjnej w 1787 roku było efektem rosnącej krytyki zarówno Artykułów Konfederacji, jak i konstytucji poszczególnych stanów. Na czoło oponentów istniejących rozwiązań ustrojowych

²Od nazwiska przywódcy buntu wojskowego w Massachusetts spowodowanego niewypłacaniem żołdu.

wych wysunęli się Jefferson, Madison i Hamilton. Wszyscy trzej uważali, że brak doświadczenia w tworzeniu konstytucji oraz nieznamość zasad funkcjonowania władzy był głównym powodem, dla którego Artykuły Konfederacji, jak również wiele spośród konstytucji stanowych, nie zdały egzaminu. Hamilton uważał też, że nieudany ustrój polityczny Stanów Zjednoczonych był efektem prowincjonalnego partykularyzmu, przesadnego hołubienia wolności i chęci zawłaszczenia steru rządu przez reprezentantów jednej tylko gałęzi władzy. Z kolei Madison twierdził, że błąd w konstruowaniu ustroju państwa polegał na mylnym przekonaniu, że sprawiedliwość, uczciwość i udane rządy kilku legislatur stanowych przełożą się na udane rządy w całym kraju. Jak zauważa Beitzinger (1972), tuż przed Konwencją Konstytucyjną w 1787 roku Madison w tekście zatytułowanym *Vices of the Political System of the United States* poddał drobiazgowej analizie amerykański system polityczny pod rządami Artykułów Konfederacji i konstytucji stanowych. Dostrzegł on przynajmniej jedenaście podstawowych wad amerykańskiego systemu politycznego. Wśród nich znajdowały się takie, jak: brak skutecznej władzy centralnej, łamanie praw stanów we wzajemnych relacjach, brak efektywnej ochrony przed buntami i anarchią wewnątrz stanów oraz brak zabezpieczeń przed arbitralnością decyzji władzy stanowej lub centralnej.

Thomas Jefferson w *Notes on the State of Virginia* (1782) poddał do głębszej krytyce ustrój Wirginii. Uważał on, że oprócz niewłaściwego podejścia do zasady dwuizbowości, konstytucja Wirginii zamiast trójpodziału władzy dokonała koncentracji uprawnień prawodawczych, wykonawczych i sędowniczych w legislaturze. Według Jeffersona tego rodzaju system rządów nosił znamiona władzy despotycznej, jako że stu siedemdziesięciu trzech despotów zasiadających w legislaturze stanowej jest tak samo złych jak jeden. (Beitzinger, 1972)

Podsumowując poglądy i obserwując propozycje głównych krytyków amerykańskiego systemu politycznego pod rządami Artykułów Konfederacji i konstytucji stanowych, należy powiedzieć, że Jefferson optował za bardziej demokratycznym i egalitarnym systemem rządów z dwuizbowym parlamentem funkcjonującym przy pełnym zachowaniu zasady trójpodziału władzy. Z kolei Hamilton koncentrował się na stworzeniu silnej władzy centralnej zdolnej zapobiec anarchii i rozpadowi państwa. Jefferson natomiast wierzył w zasadność wprowadzenia klarownego systemu trójpodziału władzy, podobnie jak Madison, który widział wyjście z kryzysu poprzez wzmocnienie władzy centralnej, dwuizbowość parlamentu, trójpodział władzy i wprowadzenie systemu równoważen i ograniczeń organów tejże władzy, tzw. *Checks and Balances*.

Konwencja Konstytucyjna i tworzenie Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki

Podczas jedenastu lat niepodległości i sześciu lat obowiązywania Artykułów Konfederacji ujawniły się wszystkie słabości młodego państwa. W tej sytuacji, stając przed wyborem pomiędzy zmianą obowiązującego systemu politycznego a rozpadem państwa, najwybitniejsi liderzy polityczni i myśliciele amerykańscy szukali sposobu wyjścia z kryzysu. Ponieważ Artykuły Konfederacji, jak i większość konstytucji stanowych nie zdały egzaminu i stały się przedmiotem ostrej krytyki ze strony wszystkich istniejących opcji politycznych, gorączkowo szukano innych rozwiązań ustrojowych, które byłyby efektywne i mogły zastąpić istniejący model rządów. Efektem tych poszukiwań i jedynym realnym sposobem na wyjście z kryzysu okazało się zwołanie w Filadelfii w maju 1787 roku Konwencji Konstytucyjnej, której celem było opracowanie konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Podczas Konwencji Konstytucyjnej dało się zauważyć wyraźne przesunięcie akcentów w myśleniu politycznym w stosunku do pierwszych koncepcji ogłoszonej Deklaracji Niepodległości w 1776 roku. Kiedy rewolucyjny entuzjazm opadł definitywnie, niektóre poglądy uczestników Konwencji wydawały się stanowić opozycję ideałów roku 1776. Jeden z delegatów na Konwencję Konstytucyjną, Gerry, stwierdził nawet, że całe zło ustroju państwa, jakie jest doświadczane przez Amerykanów, bierze się ze zbyt wielu swobód demokratycznych i nadużywania demokratycznej formy rządów (Merriam, 1969). Dowody na zmianę sposobu myślenia dostarczał sam projekt przyszłej konstytucji USA. Jego struktura była zdecydowanie mniej demokratyczna niż konstytucji stanowych, co przejawiało się między innymi w braku gwarancji swobód obywatelskich, *the Bill of Rights*³, w tekście projektu konstytucji, a standardowo w obecnych konstytucjach poszczególnych stanów. Władza sądownicza uzyskała znacznie szerszy zakres uprawnień i przede wszystkim dożywotnią kadencję sędziów, a władza wykonawcza – szersze uprawnienia niż te, które mieli dotychczas gubernatorzy stanowi oraz stabilną czteroletnią kadencję. Władza ustawodawcza zyskała też drugą izbę – Senat o kadencji sześcioletniej. (Merriam, 1969)

Celem „Ojców Założycieli” było według słów Madisona stworzenie trwałego i stabilnego systemu politycznego zdolnego przetrwać stulecia. Przekładając to na język konstytucji, ich celem było:

- (1) stworzenie lepszej Unii;
- (2) zagwarantowanie sprawiedliwości;

³ *The Bill of Rights* był niewątpliwie nawiązaniem do anglosaskiej tradycji prawnej zapoczątkowanej przez *Magna Carta Libertorum*.

- (3) zapewnienie spokoju wewnętrznego;
- (4) stworzenie wspólnego systemu obronnego;
- (5) działanie na rzecz dobra wspólnego i dobrobytu;
- (6) zabezpieczenie dobrodziejstw wynikających z wolności.

Należy tutaj zauważyć, że Artykuły Konfederacji nie wymieniały celów (2) i (3) (Beitzinger, 1972). *The Founding Fathers* uważali, że poszczególne stany nie udźwigną ciężaru wprowadzenia wszystkich wyżej wymienionych celów jednocześnie, stąd ich zdaniem w narodowym interesie było wprowadzenie zmian odgórnie przy pomocy nowej konstytucji.

Jeśli chodzi o skład ciała, które miało zreformować ustrój amerykański, to delegaci na Konwencję Konstytucyjną reprezentowali kulturalną i polityczną elitę społeczeństwa amerykańskiego. Z wyjątkiem kilku malkontentów takich, jak: John Hancock, Samuel Adams czy Patrick Henry, a także oprócz Thomasa Jeffersona i Johna Adamsa, pełniących służbę dyplomatyczną, wszystkie światłe umysły Ameryki brały udział w Konwencji. Większość obecnych na konwencji delegatów stanowili prawnicy, podchodzący do problemów polityki w sposób konkretny i rzeczowy. Jakkolwiek niemal wszyscy bazowali na pryncypiach praw naturalnych, starano się unikać abstrakcyjnych wywodów na rzecz konkretnych rozwiązań i doświadczeń. Dobitnie wyraził to John Dickinson stwierdzając, że kiedy rozum zawodzi, należy opierać się na doświadczeniu.⁴ Doświadczenie to miało obejmować: „(1) doświadczenie osobiste; (2) doświadczenie historyczne, zwłaszcza dotyczące wcześniejszych prób, z czasów kolonialnych i po uzyskaniu niepodległości, (3) tradycyjną prawną i polityczną spuściznę anglosaską.” (Beitzinger, 1972, s. 203)

Jak konstatuje Beitzinger (1972), nie oznacza to, że członkowie Konwencji odwrócili się od myśli i ideałów, z których tak obficie czerpali przy tworzeniu Deklaracji Niepodległości, Artykułów Konfederacji czy na szczeblu lokalnym konstytucji stanowych. Nastąpiło jedynie przesunięcie akcentów związane z odejściem od koncepcji, w myśl której podwaliny państwa budowano na – nie zawsze dogłębnie przemyślanym – melanzu myśli politycznej Arystotelesa, Polibiusza, Cyncerona, Hookera, Hoobbsa, Harringtona, Milтона, Locke’a, Monteskiusza czy Huma. „Ojcowie Założyciele” w pracach nad konstytucją próbowali bardziej praktycznego podejścia, polegającego na dostosowywaniu konkretnej idei do konkretnego problemu, celem wyszukania najbardziej praktycznego i stabilnego rozwiązania ustrojowego w danej kwestii.

⁴zob. *Notes of Debates in the Federal Convention of 1787. Reported by James Madison*, reprint of C. C. Tansil edition: Athens, Ohio, 1966., s. 447.

Pluralizm poglądów politycznych w Konwencji Konstytucyjnej a tworzenie Konstytucji

Różnica poglądów wśród delegatów Konwencji Konstytucyjnej, związanych z wizją ustroju przyszłego państwa, była na tyle znacząca, że spektrum poglądów polityczno-ustrojowych zawierało się pomiędzy zwolennikami radykalnych rozwiązań a zwolennikami utrzymania *status quo* w postaci Artykułów Konfederacji w formie niezmienionej bądź jedynie poddanej drobnej kosmetyce. Jak zauważa Beitzinger (1972), spośród tego pluralizmu poglądów da się wyodrębnić pięć najważniejszych grup.

Alexander Hamilton reprezentował na Konwencji poglądy arystokratyczno-monarchiczne nazywane też *Consolidated Nationalism*. Podzielił on społeczeństwo pod względem walki interesów na dwie grupy: na bogatych i dobrze urodzonych oraz na biednych. Hamilton postulował utworzenie państwa opartego na systemie równowagi klas społecznych z Senatem (przypominającym angielską Izbę Lordów mianowanym dożywotnio) oraz z izbą niższą pochodzącą z powszechnych wyborów i sprawującą krótką kadencję. W centrum planów Hamiltona leżało powołanie silnej władzy wykonawczej wybieranej w wyborach pośrednich na kadencję dożywotnią. (Beitzinger, 1972)

James Wilson reprezentował poglądy określane mianem demokratycznego nacjonalizmu (*Democratic Nationalism*). Twierdził on, że to nie własność, lecz wykształcenie i świadomość umysłowa jest ważnym czynnikiem politycznym. Dlatego też postulował bezpośrednie wybory dwuizbowego parlamentu i egzekutywy, ponieważ władza powinna posiadać nie tylko siłę i pieniądze, ale i umysłowość, oraz powinna umieć zdobyć wrażliwość wyborców. Dlatego też legislatura powinna być wiernym odzwierciedleniem społeczeństwa. (Beitzinger, 1972)

Benjamin Franklin także reprezentował odmianę demokratycznego nacjonalizmu z tą różnicą, że będąc współtwórcą poprzedniego ustroju, zachował sentyment do jednoizbowego parlamentu tworzącego według niego implantację rządów światłych i uczciwych obywateli. W tego typu systemie politycznym dominująca rola legislatury powinna zostać zachowana. (Beitzinger, 1972)

James Madison, określany mianem republikańskiego nacjonalisty (*Republican Nationalist*), wychodził z założenia, że zarówno pełna niepodległość poszczególnych stanów, jak i połączenie ich w jeden zcentralizowany organizm państwowy byłoby szkodliwe. Zamiast tego postulował znalezienie rozwiązania pośredniego, łączącego nadrzędność władzy federalnej z autonomią

stanów. Wśród jego pryncypiów politycznych leżało: (1) poszerzenie okręgów wyborczych i uprawnień republikańskiego sądownictwa; (2) trójpodział władzy, *checks and balances* – niezależna apolityczna władza wykonawcza oraz dwuizbowość parlamentu; (3) filtracja i kształtowanie opinii publicznej; (4) sprawowanie bezpośredniej władzy przez rząd centralny nad obywatelami; (5) prawo weta władzy centralnej w stosunku do praw stanowych. (Beitzinger, 1972, s. 208)

Z kolei George Manson, autor *Bill of Rights* stanu Wirginia, uznawany za przedstawiciela republikańskiego nacjonalizmu kwalifikowanego, był zwolennikiem powszechnych wyborów do Kongresu przy zachowaniu cenzusu majątkowego. Był on przeciwny powszechnym wyborom egzekutywy, postulując w zamian wybór władzy wykonawczej przez legislaturę. Proponował on też wybór Senatu przez legislatury stanowe oraz umieszczenie w konstytucji *the Bill of Rights* jako gwarancji praw obywatelskich. (Beitzinger, 1972)

Natomiast *The New Jersey Plan* był reprezentowany przez polityków, których głównym celem było wprowadzenie poprawek Artykułów Konfederacji, bez dokonywania zasadniczej zmiany ustroju. Dlatego też w planie tym proponowano zachowanie jednoizbowego Kongresu z równą liczbą reprezentantów z każdego stanu, dzięki czemu każdy stan posiadałby taką samą ilość głosów. Do tego dodano też wybór przez Kongres kolektywnej egzekutywy, powoływanej i odwoływanej przez Kongres, oraz prawo legislatury do ustanawiania ceł importowych i prawo do regulacji handlu zagranicznego, jak również wewnętrznego. (Beitzinger, 1972)

Jakkolwiek na Konwencji istniała powszechna zgoda co do wzmocnienia władzy federalnej i trójpodziału władzy, to ze względu na pluralizm poglądów w pozostałych kwestiach przyszła konstytucja mogła być li tylko i efektem osiągnięcia kompromisu. Aby Konstytucja Stanów Zjednoczonych mogła powstać, wspólnym ustaleniom musiały podlegać następujące kwestie: federalizm i zakres władzy wykonawczej, władza sądownicza, charakter demokracji oraz forma konstytucji.

Jeśli chodzi o federalizm i władzę wykonawczą, to problem ten został rozwiązany przez ustanowienie zasady proporcji, biorąc pod uwagę liczbę ludności oraz reprezentację stanów w niższej izbie Kongresu oraz ustanowienie federalnej zasady równej reprezentacji wszystkich stanów w Senacie. Był to kompromis w stosunku do propozycji Wilsona i Madisonsa, aby w wypadku obu izb parlamentu zastosować zasadę proporcjonalnej reprezentacji. (Beitzinger, 1972)

Większość delegatów na czele z Johnem Adamsem, widziała potrzebę ustanowienia silnej władzy wykonawczej. Efektem tego było rozwiązanie

ustrojowe, składające całość władzy wykonawczej w rękach jednej osoby – prezydenta, posiadającego prawo weta. Upadł zatem projekt Madisona, którego celem było powołanie *Rady Rewizyjnej (Revision Council)*. Prezydent miał być wybierany w wyborach pośrednich przez *Kolegium Elektorów (Electoral College)*, co było kompromisem pomiędzy zwolennikami wyborów bezpośrednich a zwolennikami wyboru prezydenta przez legislaturę. (Beitzinger, 1972)

Natomiast władza sądownicza zawdzięcza swą pozycję w konstytucji zwolennikom *the New Jersey Plan*, którzy wprowadzili do konstytucji *klauzulę supremacji (Supremacy Clause)*. Klauzula ta, dająca pierwszeństwo prawu federalnemu nad prawami stanów, legła u podstaw utworzenia sądownictwa federalnego, z Sądem Najwyższym na czele. Ustanowiono też oryginalną amerykańską instytucję *Judicial Review*,⁵ która dawała Sądowi Najwyższemu oraz sądom powszechnym prawo do badania zgodności z Konstytucją ustaw federalnych i stanowych, jak również prawo do interpretowania samej Konstytucji.

Jeśli chodzi o koncepcje związane z tworzeniem demokracji amerykańskiej, należy pamiętać, że jak zauważa Beitzinger (1972), podstawowym celem *the Convention Fathers*⁶ było stworzenie ramowego projektu rządów, które zapewniałyby zarówno wolność, jak i praworządność. Projekt Konstytucji⁷ w żadnym wypadku nie nakładał wymogów cenzusu majątkowego w sytuacji korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego. Podobnie nie istniał obowiązek deklarowania wiary religijnej czy przynależności do któregośkolwiek wyznania przy kandydowaniu na stanowisko publiczne. Decyzja o ratyfikacji Konstytucji przez wybrane w powszechnych wyborach Konwencje w przynajmniej dziewięciu (na trzynaście) stanach była również w pełni demokratycznym rozwiązaniem. Madison stwierdził, że doktryna, w której legislatura ma wpływ na kształt konstytucji oraz na jej zmianę w sytuacji, gdy sama jej podlega, jest doktryną niebezpieczną.

Problem formy Konstytucji wiązał się z powszechnie podzielanym na Konwencji konstytucyjnej poglądem, że należy stworzyć dzieło na tyle trwa-

⁵ *Judicial review* jest terminem, którego nie da się przetłumaczyć na język polski dosłownie. Jeśli chodzi o szczegóły vide R. M. Małajny, s. 332, 333.

⁶ *The Convention Fathers* odnosi się do tych spośród *the Founding Fathers (Ojców Założycieli)*, którzy brali udział w Konwencji Konstytucyjnej w Filadelfii. A zatem możemy mówić o *The Founding Fathers*, mając na myśli tych wszystkich, którzy brali udział w tworzeniu Niepodległych Stanów Zjednoczonych, (od Deklaracji Niepodległości w 1776 r. po uchwalenie Konstytucji USA w 1787 r), jak również tych, którzy brali udział w Konwencji Konstytucyjnej i tworzeniu Konstytucji.

⁷ zob. <http://avalon.law.yale.edu/18th-century/usconst.asp>; http://avalon.law.yale.edu/subject_menus/constpap.asp

łe, aby zdolne było wytrzymać próbę czasu. W tym celu zredagowano dokument przejrzysty i składający się z szeregu ogólnie określonych zasad, pozostawiając miejsce dla ewentualnych przyszłych interpretacji, łącznie z możliwością dokonywania poprawek. W ten sposób projekt Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki stał się kulminacją eksperymentu ustrojowego, mającego swe źródło w czasach Okresu Kolonialnego, trwającego podczas Rewolucji Amerykańskiej i który doprowadził do utworzenia ustroju państwowego unikalnego w skali nowożytnego świata.⁸

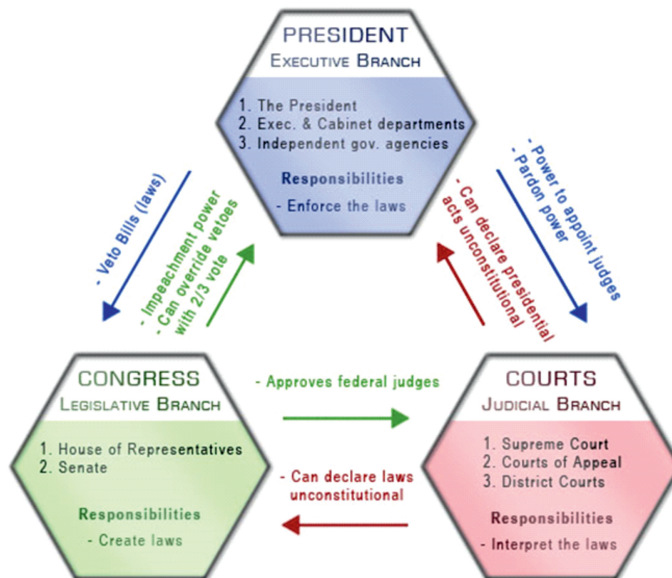
Amerykański system polityczny i Konstytucja USA w praktyce

Rysunek 1: Federalism

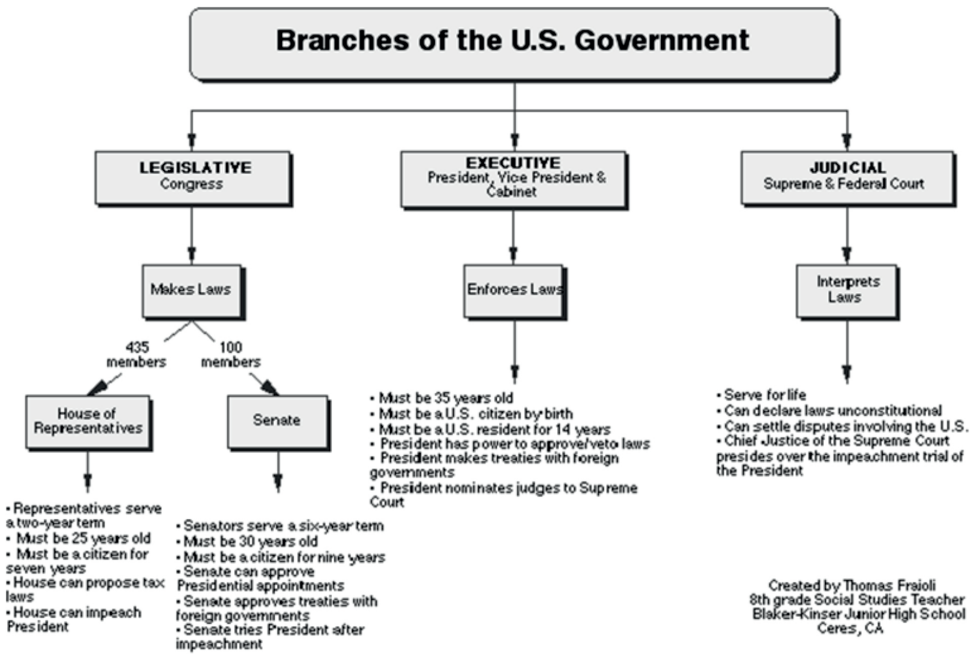
zob. <https://historymartinez.wordpress.com/page/7/>

⁸Do tekstu dołączono rysunki obrazujące efekt założeń politycznych Ojców Założycieli Stanów Zjednoczonych Ameryki, czyli związany z nimi Amerykański system polityczny w praktyce pt. *Amerykański system polityczny I Konstytucja USA w Praktyce*.

Rysunek 2: Separation of Powers

zob. <http://www.infobarrel.com>

Rysunek 3: US Government

zob. <https://app.mysummitps.org/guest/focusareas/1444/show>

Checks and Balances in the Federal Government		
Powers		Checks on Powers
<p>Passes federal laws.</p> <p>Can override President's veto of a bill by a two-thirds vote.</p> <p>Establishes lower federal courts and number of federal judges.</p>	<p>Legislative</p> 	<p>President can veto federal bills.</p> <p>Supreme Court can declare laws unconstitutional.</p>
<p>Approves or vetoes federal bills.</p> <p>Carries out federal laws.</p> <p>Appoints federal judges and other high federal officials.</p> <p>Can make foreign treaties.</p> <p>Can grant pardons and reprieves to federal offenders.</p>	<p>Executive</p> 	<p>Congress can override President's veto by a two-thirds vote.</p> <p>Senate can refuse to confirm presidential appointments.</p> <p>Senate can refuse to ratify treaties.</p> <p>Congress can impeach and remove President.</p> <p>Supreme Court can declare executive acts unconstitutional.</p>
<p>Interprets and applies the law.</p> <p>Can declare laws passed by Congress and actions taken by the executive unconstitutional.</p>	<p>Judicial</p> 	<p>Congress can propose constitutional amendments to overturn judicial decisions.</p> <p>Congress can impeach and remove federal judges.</p>

Copyright © 1986 by Houghton Mifflin Co. Adapted and reprinted by permission from *America: The Glorious Republic*, vol. I.

Rysunek 4: Checks and Balances

zob. <https://app.mysummitps.org/guest/focusareas/1444/show>

Literatura

- Beitzinger A. J. (1972). *A History of American Political Thought*, New York: Harper & Row.
- Małajny R. M. (1992). *Doktryna podziału „Ojców Konstytucji” USA*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Merriam Ch. E. (1969). *A History of American Political Theories*, New York: A. M. Kelly Publishers.
- Tansil C. C. ed. (1966). *Notes of Debates in the Federal Convention of 1787. Reported by James Madison*, Athens, Ohio: Legal Classics Library *The Avalon Project., Documents in Law, History and Diplomacy*. Pozyskano z: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon18th/TheArticlesofConfederation.htm> (12.12.15.).

The Avalon Project, Documents in Law, History and Diplomacy. Pozyskano z: http://avalon.law.yale.edu/18th_century/usconst.asp (12.12.15.).

The Avalon Project, Documents in Law, History and Diplomacy. Pozyskano z: http://avalon.law.yale.edu/subject_menus/constpap.asp (12.12.15.).